

## บทคัดย่อ

โครงการวิจัยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแพะยั้งดอยแช่ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

- 1) เพื่อทบทวนกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนบ้านแพะยั้งดอยแช่ และ
- 2) เพื่อหาแนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของโรงเรียนบ้านแพะยั้งดอยแช่ โดยการทบทวน และค้นหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและร่วมกับ องค์กร สถาบันต่าง ๆ ช่วยกันส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของภูมิปัญญาชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในโรงเรียนร่วมกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีสนับสนุน ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการนำเอาหลักพุทธธรรมหลักแห่งการสร้างความสำเร็จของงานแห่งปัญญา 4 ประการ (วุฒิธรรม) คือ 1) คบหาหรือเสวนากับผู้รู้ คบหาท่านผู้รู้ ผู้ทรงคุณความดี มีภูมิธรรมภูมิปัญญาน่าเชื่อถือ รู้จักเลือกหาแหล่งวิชา รวมทั้ง อ่านหนังสือที่จะให้ความรู้ที่เรา 2) ใส่ใจฟังคำสอน เอาใจใส่สดับรับฟังคำบรรยาย คำแนะนำสั่งสอน แสวงหาความรู้ทั้งจากตัวบุคคลโดยตรง และจากหนังสือหรือสื่ออื่น ๆ ตั้งใจเล่าเรียน ค้นคว้า หมั่นปรึกษาสอบถามให้เข้าถึงความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง 3) คิดให้แยบคายถ่องแท้ รู้ เห็น ได้อ่าน ได้ฟังสิ่งใดก็รู้จักคิดพิจารณาด้วยตนเอง นำมาคิดเป็นระบบความคิดของตนเอง โดยแยกแยะให้เห็นความจริง และสืบสาวให้เห็นความเป็นเหตุผลในสิ่งต่าง ๆ และ 4) ปฏิบัติให้ถูกต้อง นำสิ่งที่ได้ศึกษาเล่าเรียนและรับฟังมาและที่คิดไตร่ตรองดีแล้วไปใช้หรือลงมือปฏิบัติให้ถูกต้องตาม หลักของสิ่งนั้น ๆ เป็นเป้าหมายหลักของการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้กับนักเรียนอยู่แล้ว จะเห็นได้ว่า “ปัญญาวุฒิธรรม 4 ประการ” คือ ขุมทรัพย์ทางปัญญาที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมอบไว้ เพื่อเป็นหลักในการเรียนรู้วิชาทั้งหลาย มาปรับใช้ในการเรียนการสอนวิชาการเกษตรของโรงเรียน

การทบทวนการทำการเกษตรของชุมชน (ทุนเดิมชุมชน) และการจัดกระบวนการเรียนการสอนด้านการเกษตรของโรงเรียนแพะยั้งดอยแช่ที่ผ่านมาจากอาชีพการทำการเกษตรของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงจากการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมที่เน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลักที่มีการทำการเกษตรแบบผสมผสานมาเป็นการทำการเกษตรสมัยใหม่หรือเกษตรกระแสหลักที่เป็นการทำการเกษตรเชิงเดี่ยวพึ่งพาปัจจัยภายนอกและปัจจัยการผลิตมุ่งเน้นการผลิตเพื่อการค้า แต่ก็ยังมีเกษตรกรอยู่จำนวนหนึ่งที่ยังคงมีการผลิตแบบวิถีดั้งเดิมปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคและจำหน่ายเมื่อเหลือใช้ซึ่งเกษตรกรเหล่านี้ที่เป็นส่วนน้อยของชุมชนที่ทางโรงเรียนได้ขอให้มาช่วยจัดกระบวนการเรียนการสอน มาเป็นวิทยากรและจัดทำแหล่งเรียนรู้ให้กับโรงเรียน และจากการทบทวนการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแพะยั้งดอยแช่ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแพะยั้งดอยแช่ที่ผ่าน

มาไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควรในการนำเอาวิชาด้านการเกษตรอยู่ในกระบวนการเรียนการสอน เพราะขาดความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ จึงไม่เห็นความสำคัญ ทำให้เด็กไม่อยากจะเรียนรู้ ผู้ปกครองก็ไม่สนับสนุน เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

การหาแนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของโรงเรียนบ้านพะยัคต์ดอยแช่ เป็นการแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และวิทยาการหลักในพื้นที่เขตบริการโรงเรียนบ้านพะยัคต์ดอยแช่ สามารถค้นพบวิทยาการและแหล่งเรียนรู้ที่เป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนได้หลายคน เกิดแนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของโรงเรียนบ้านพะยัคต์ดอยแช่ และกลไกในการใช้หลักพุทธธรรมในการจัดการเรียนการสอน มีกลไกในการนำหลักหลักพุทธธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดเวทีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและความพร้อมในการดำเนินโครงการการนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการนำเอาหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนให้กับนักวิจัย คณะครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การจัดเวทีสร้างความเข้าใจในเป้าหมายของการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านพะยัคต์ดอยแช่ ให้กับชุมชน รวมถึงการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมที่ผ่านมา คณะครูโรงเรียนบ้านพะยัคต์ดอยแช่ทุกคน ชุมชน ผู้ปกครอง ประชาชนผู้รู้ในชุมชน หน่วยงานสนับสนุนของโรงเรียนหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นแล้ว พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวที่กำหนดไว้ มีความรู้ความเข้าใจและสนใจเรียนวิชางานเกษตรเพิ่มมากขึ้นและจากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนตามแบบสังเกตการณ์ทำงานพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการทำงานได้อย่างเป็นระบบ และมีการทำงานร่วมกันได้ดี มีความสามารถชำนาญในการทำงานดีขึ้นมีคุณธรรม จริยธรรม ในด้านการทำงาน เช่น ความขยัน เอาใจใส่ มุ่งมั่นรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายและทำงานสำเร็จผล สามารถประเมินผลงานของตนเองและของเพื่อน ๆ และรู้จักวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และข้อบกพร่อง ในการดำเนินงานและนำมาปรับงานจนได้ผลงานที่ดี นักเรียนมีความภาคภูมิใจในผลงานและสามารถนำเสนอให้ผู้สนใจทั่วไปได้ พฤติกรรมในการทำงานวิชาเกษตรดีขึ้น มีความอดทนและรู้จักรอคอยผลงานเพื่อผลที่ได้ออกมาดีอย่างที่คาดหวังเป็นผู้ที่มีความสุข สนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียนที่ได้ลงมือปฏิบัติงานจริง มีทักษะความสามารถในการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ